

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/104535,Stanislaw-Liwszyc-Lekarz-ocalaly-z-Holokaustu.html>

Ruch uliczny w międzywojennej Warszawie przy rogu ulic Marszałkowskiej i Żurawiej. Fot. NAC

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Stanisław Liwszyc. Lekarz ocalały z Holokaustu

Autor: ANNA WARDZIŃSKA 06.12.2023

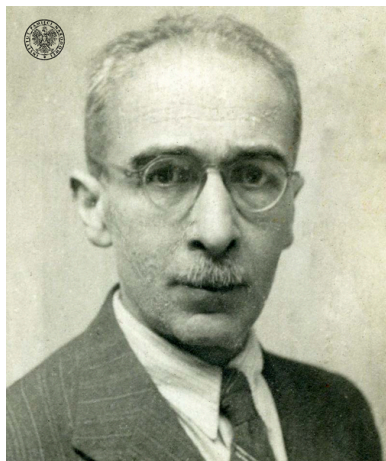
„Dążyć trzeba do takiego stanu, by choroba stała się jedynie wyrazem niedoskonałości naszej natury, a nie np. krzywdy społecznej. Do tego jednak potrzebni są lekarze z prawdziwego zdarzenia” – twierdził Stanisław Liwszyc, propagując idee leczenia uspołecznionego.

Stanisław (Samson) Liwszyc, lekarz internista i społecznik, syn kupca Lejba Liwszyca i Fradly Kaminer, urodził

się 5 grudnia 1893 roku w Sosnowcu.

Dyplom doktora medycyny Stanisław Liwzyc uzyskał 14 maja 1921 roku na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 1922-1925 pracował w Krakowie w Szpitalu św. Łazarza, a od 1925 roku jednocześnie jako lekarz w Kasie Chorych. 28 czerwca 1923 roku w Krakowie ożenił się z Salomeą z Grossbartów, także lekarką.

W latach 1927-1928 Stanisław Liwzyc był zatrudniony w sanatorium chorób układu oddechowego w Bystrej k. Bielska-Białej, od września do grudnia 1928 roku odbywał staż w szpitalu w Wiedniu. Po powrocie do Krakowa był ordynatorem oddziału internistycznego w Lecznicy Okręgowego Związku Kas Chorych, następnie, do września 1939 roku, pracował w Ubezpieczalni Społecznej. Przyjmował także jako internista w Towarzystwie Ochrony Zwierząt. Był wieloletnim członkiem Bundu i działaczem Związków Zawodowych. Należał do różnych organizacji i towarzystw lekarskich.

Dr Samson (Stanisław) Liwzyc.

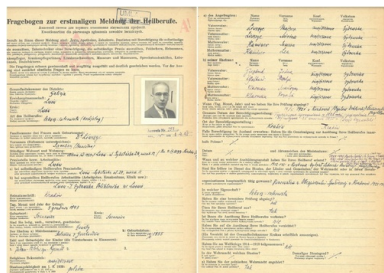
Fot. z zasobu Archiwum IPN

Przeciwko Niemcom, zawsze dla ludzi

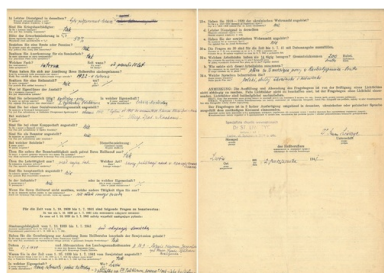
Po wybuchu II wojny światowej przeniósł się do Lwowa. Początkowo pracował jako internista, następnie jako kardiolog w Szpitalu Okręgowym nr VI Ubezpieczalni Społecznej (kierował w nim Stacją Sercowo-Reumatyczną) oraz w Szpitalu Żydowskim. W czasie okupacji niemieckiej we Lwowie należał do lewicowej frakcji PPS.

W sierpniu 1942 roku wyjechał do Warszawy pod przybranym nazwiskiem Witold Tomasik. W mieszkaniu Eugenii Wąsowskiej-Leszczyńskiej przy ul. Żurawiej 24 brał udział w zebraniach członków Bundu i Rady Pomocy Żydom „Żegota”. W mieszkaniu tym miał siedzibę główny sekretariat RPŻ, a od grudnia 1942 roku

także Centralny Komitet Bundu i Komisja Koordynacyjna skupiająca przedstawicieli wszystkich żydowskich partii politycznych.

Kwestionariusz dla pierwszego zgłoszenia zawodów leczniczych dotyczący Samsona (Stanisława) Liwszyca. Lwów, 2 października 1941 r. Z zasobu Archiwum IPN

Kwestionariusz dla pierwszego zgłoszenia zawodów leczniczych dotyczący Samsona (Stanisława) Liwszyca. Lwów, 2 października 1941 r. Z zasobu Archiwum IPN — kopia

W powstaniu warszawskim Stanisław Liwszyc był lekarzem przy Komendzie Głównej Milicji Robotniczej PPS.

Przez całe zawodowe życie propagował idee lecznictwa uspołecznionego. Podczas studiów działał w Akademickim Związku Młodzieży Socjalistycznej, a w czasie okupacji prowadził w Warszawie tajny kurs medycyny społecznej w Sekcji Akademickiej PPS. We wspomnieniach studentów zachował się cytat Stanisława

Liwszyca z wykładu:

„Choroba jest onto- i filogenetycznie nieodłączną towarzyszką człowieka, ale dążyć trzeba do takiego stanu, by choroba stała się jedynie wyrazem niedoskonałości naszej natury, a nie np. krzywdy społecznej. Do tego jednak potrzebni są lekarze z prawdziwego zdarzenia”.

Po wojnie wrócił do lecznictwa uspołecznionego. Od 1949 roku pracował jako wolontariusz w Zakładzie Patologii w Krakowie. W 1952 roku obronił rozprawę habilitacyjną nt. „Rola czynników nerwowo-wegetatywnych w patogenezie chorób płuc”.

Pod koniec 1953 roku rozpoczął wykłady propedeutyki w Akademii Medycznej w Krakowie, zostając w 1956 roku profesorem tej uczelni przy katedrze III Kliniki Chorób Wewnętrznych.

Rodzina na pierwszej linii

Żona Stanisława – Salomea z Grossbartów – urodziła się 30 maja 1895 roku w Krakowie. Jej rodzicami byli Hirsch Grossbart, kupiec, i Feigel z domu Klarmann.

Dyplom doktora medycyny Salomea Grossbart uzyskała 8 lipca 1927 roku na Uniwersytecie Jagiellońskim. Początkowo pracowała jako internistka, następnie od 1935 roku jako lekarz bakteriolog. W latach 1927-1928 była zatrudniona w sanatorium w Bystrej k. Bielska-Białej, następnie w placówkach krakowskich: Szpitalu Żydowskim, Lecznicy Okręgowego Związku Kas Chorych, Szpitalu im. Narutowicza oraz ponownie w Szpitalu Żydowskim.

**Dr Salomea Liwszyc. Fot. z
zasobu Archiwum IPN**

We wrześniu 1939 roku przeniósł się wraz z mężem do Lwowa. Pracowała jako analityk w VII Poliklinice i Szpitalu Żydowskim, a następnie w Stacji Pasteura przy produkcji szczepionek przeciwko wścieklicznie.

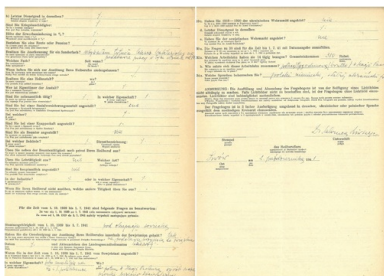
Od 1942 roku wraz z mężem ukrywała się w Warszawie po aryjskiej stronie, pozostając w łączności z mieszkaniem kontaktowym przy ul. Żurawiej 24 - najważniejszym w Warszawie miejscem spotkań działaczy polskiej konspiracji i członków organizacji żydowskich działających poza gettem.

Jedyny syn państwa Liwszyców, Ryszard Liwszyc, urodzony 23 listopada 1928 roku, wziął udział w Powstaniu Warszawskim w stopniu strzelca (pseudonim „Grzmot”) w II Obwodzie „Żywiciel” Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej w zgrupowaniu Żyrafa. Zginął na Żoliborzu 23 sierpnia 1944 roku.

Stanisław i Salomea Liwszycowie przeżyli wojnę. Oboje zmarli w Krakowie w 1957 roku: prof. Stanisław Liwszyc 25 września, zaś dr Salomea Liwszyc 14 października. Zostali pochowani w Alei Zasłużonych Cmentarza Rakowickiego.

The image shows a two-page document titled "Fragebogen zur erstenmaligen Meldung der Heilberufe" (Questionnaire for the first-time reporting of medical professions). It is dated October 2, 1941, and originates from Lwów. The document is filled with handwritten text in German, detailing personal and professional information. A small black and white portrait of a woman is pasted onto the left page. The document is part of the IPN archive collection.

**Kwestionariusz dla pierwszego
zgłoszenia zawodów leczniczych
dotyczący Salomei Liwszyc.
Lwów, 2 października 1941 r. Z
zasobu Archiwum IPN**

**Kwestionariusz dla pierwszego
zgłoszenia zawodów leczniczych
dotyczący Salomei Liwzyc.
Lwów, 2 października 1941 r. Z
zasobu Archiwum IPN – kopia**

* * *

W Archiwum IPN znajduje się dokumentacja Izby Zdrowia w Generalnym Gubernatorstwie Dystryktu Galicja (*Gesundheitskammer in Generalgouvernement*) z lat 1941-1943. Naczelna Izba Zdrowia w Generalnym Gubernatorstwie powstała na mocy rozporządzenia Generalnego Gubernatora Hansa Franka z dnia 28 lutego 1940 r. i miała swoją siedzibę w Krakowie. Istniała do 1945 r. jako instytucja m.in. prowadząca rejestrację czynnych zawodowo lekarzy, dentystów, techników dentystycznych, felczerów, położnych, pielęgniarek i tzw. pomocniczego personelu sanitarnego. Na okupowanym terenie GG istniały 4 okręgowe Izby Zdrowia: w Krakowie, Warszawie, Lublinie i Radomiu, a od 1941 r. po zajęciu Galicji Wschodniej przez Niemcy także piąta we Lwowie. Galicja Wschodnia została włączona 1 sierpnia 1941 w skład Generalnego Gubernatorstwa pod nazwą Dystrykt Galicja.

W zespole zachowały się kwestionariusze personalne 226 osób narodowości żydowskiej wykonujących zawody medyczne na terenie Galicji Wschodniej. Kwestionariusze zawierają oprócz podstawowych danych informacje o narodowości i wyznaniu osoby wypełniającej kwestionariusz, a także dziadków tej osoby i jej małżonka. Kwestionariusze należało wypełnić w trzech jednobrzmiących egzemplarzach oraz dołączyć do nich 4 zdjęcia. Przy rejestracji wydawano legitymację mającą zapewnić jej właścicielowi prawo do miejsca zamieszkania i wykonywania praktyki lekarskiej. Wśród dokumentów zachowanych w zespole, oprócz kwestionariuszy, znajdują się legitymacje, dyplomy ukończenia studiów medycznych lub ich odpisy, świadectwa pracy, korespondencja oraz karty przydziału spirytusu i środków do mycia.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ